

поняття «ціль» поглиблюється, розширюється завдяки виділенню не лише практичних результатів, а й освітніх, виховних і розвивальних. У другій половині 90-х рр. була розпочата розробка цільового компонента на рівні державного стандарту (1996 р.) у форматі «знання, вміння, навички».

Отже, проаналізувавши процес розвитку поняття «цільовий компонент навчання іноземних мов», можна стверджувати, що це поняття виступає системоутворювальним чинником змісту освіти, базовим для будь-якої парадигми.

Список використаних джерел:

1. Аракин В. Д. Основные вопросы улучшения подготовки учителей иностранных языков для средней школы / В. Д. Аракин // Советская педагогика. – 1958. – № 3. – С. 77–85.
2. Гез Н. И. Методика обучения иностранным языкам в средней школе / Н. И. Гез, М. В. Ляховицкий. – М.: Высшая школа, 1986. – 250 с.
3. Гильберг С. Й. Піднести викладання іноземних мов на вищий рівень / С. Й. Гильберг // Радянська школа – 1952. – № 9. – С. 40–44.
4. Грюнберг Г. Ю. Выявление уровня доступности учебника для учащихся / Г. Ю. Грюнберг // Советская педагогика. – 1983. – № 5. – С. 76–78.
5. Литньова Т. В. Цільовий компонент навчання іноземних мов у контексті розвитку змісту вітчизняної загальної середньої освіти: (30-ті роки ХХ – початок ХХІ століття): дис. канд. пед. наук: 13.00.01 / Тамара Вікторівна Литньова. – Житомир, 2009. – 120 с.

Хрипун Д.М.

аспірант,

*Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини*

«РОДНАЯ СТАРИНА» – ФУНДАМЕНТАЛЬНА ПРАЦЯ В. СИПОВСЬКОГО

Видатного педагога та історика Василя Дмитровича Сиповського, безумовно, можна віднести до кращих представників інтелігенції другої половини ХІХ століття. Але вже на початку ХХ ст. мало кому з освічених людей були відомі праці та ім'я В. Сиповського (1844-1895 рр.), популяризатора історичних знань. Крім роботи в журналі Сиповський багато часу приділяв своїм історичним роботам: «Св. Равноапостольный князь Владимир и крещение Руси», «Куликовская битва. 500 лет назад», «Сократ и його время», «История Древней Греции», «Родная Старина». Досить цінується остання робота педагога з давньої історії, яку було названо: «История Древней Еллады в рассказах и рисунках» [4, с. 5], що обмежилася одним випуском, де автор встиг представити тільки міфічну і героїчну Грецію, над наступним же випуском він працював чотири довгих роки, адже відволікаючись на інші турботи і обов'язки, так і не встиг закінчити її [5]. Капітальною працею є також розпочате видання «Исторической библиотеки для учащихся» [1, с. 828]. Нарешті, Сиповському належать ще такі твори, які вийшли окремими виданнями: «О жизни и трудах педагога В. Я. Стоюнина»,

«Самостоятельное чтение учащихся», «Значение Петра Великого в истории русской школы».

Твори читали діти і батьки, вчителі та гімназисти, члени імператорської родини і люди без чинів і звань – словом, всі хто цікавився історією. Не одне покоління сімей починало систематично знайомитися з минулим рідної країни по популярним книгам В. Сиповського і лише потім бралось за більш академічні.

Жодна дореволюційна шкільна бібліотека не обходилася без його книг, серед яких «Родная Старина. Отечественная история в рассказах и картинах». Ця книга є важливим і цінним внеском в навчальну історичну літературу і понині залишається історіографічним феноменом [3, с. 6].

На жаль, ці книги, які витримали безліч прижиттєвих і посмертних видань, були за радянських часів віддані незаслуженому забуттю. Та ж доля спіткала і пам'ять про їх автора. Лише в 1990-ті рр. знову згадали про В. Сиповського і був перевиданий його основний твір «Родная Старина», саме тому ми вважаємо доречним розглянути більш детально фундаментальну працю видатного педагога.

«Родная Старина» – це краща, а може і єдина по справжньому цікава книга для юнацького читання з слов'янської історії, плід довгої і улюбленої праці, яка повинна залишитися вічною пам'яттю про видатного педагога та історика [2, с. 237]. В той час як дітей, так і дорослих приваблював живий і цікавий виклад матеріалу, глибоке знання історичних фактів і подій, дивовижне вміння історика будити думку читача. Автор з захопленням розповідав про походження древніх слов'ян, їх життя, вірування, показував етапи формування державності [3, с. 6] та події культурного розвитку [4, с. 293] з широким використанням пам'яток давньоруської літератури.

Саме такою була тритомна «Родная Старина. Отечественная история в рассказах и картинах». Перший том був присвячений подіям слов'янської історії з IX по XIV ст., другий – з XIV по XVI ст., третій – з царювання Федора Івановича до царювання Федора Олексійовича.

З моменту виходу в світ першого тому, «Родная Старина» витримала ще дев'ять перевидань – настільки була велика популярність цієї книги. Причому в прижиттєві перевидання автор вносив зміни і доповнення, в тому числі дуже істотні. Так, в порівнянні з первісним варіантом, книга поповнилася вступною розповіддю про джерела знань про минуле, були істотно розширені розповіді про найдавніших мешканців Східної Європи, про древніх литовців і освіту Литовського князівства, про Західну Русь і Україну під владою Польщі. Автор намагався наповнити випуски «Родной Старины» ілюстративним матеріалом, щоб зробити минуле для читачів більш наочним і доступним для розуміння. У цьому й полягала особливість методу викладання історії Сиповським – завдяки зрозумілій мові і захоплюючій оповіді зробити минуле зрозумілим і цікавим, щоб перед читачем відкривали не нудні переліки сухо викладених фактів, дат і назв, а живі картини попередніх епох, що складаються з яскравих пам'ятних образів. Крім того, Василь Дмитрович прагнув не захаращувати свої книги економічними і соціологічними концепціями, настільки модними в його час, а зосередити увагу на тому, що близьке і доступне розумінню масового молодого читача – на повсякденному житті людей, на взаєминах між ними, на те, що їх турбувало або тішило. Читачі «Родной Старины» осягали

історію народу через знайомство з культурою, побутом та звичаями, а історію держави – через думки і вчинки правителів і їхніх околицих діячів. Для В. Сиповського було важливо донести до сучасників живе слово людей минулих поколінь. Усюди, де тільки можливо, він переказує або цитує уривки усних і письмових літературних пам'яток – літописів, народних сказань, билин, переказів і пісень, епічних поем і повістей, життя святих, послань (в деяких новітніх перевиданнях «Родной Старины» багато з цих уривків були, на жаль, опущені). Особлива цінність «Родной Старины» полягає саме в насиченості її тексту фрагментами історичних джерел, більшість з яких залишилося б невідомим недосвідченому читачеві. Це особливість не тільки цього твору, а й інших праць Сиповського («Сократ и його время», «История Древней Греции в рассказах и картинках»).

Сиповський хотів своєю книгою дати учням матеріал, який доповнював би підручник чи уроки вчителя, і це, за думкою видатного історика, збуджувало допитливість і послужило б перехідним ступенем до читання великих наукових творів. Але він не міг заради цікавості жертвувати змістом і послідовністю фактів, не зупинявся тільки на ефектних епізодах, і говорив про все те, що знаходилося в загальноприйнятих посібниках з Російської історії [6, с. 6]. А от про все другорядне, неважливе, говорив коротко, хоча іноді більше, ніж в інструкціях. На його думку – це потрібно було для зв'язку подій і для їх розуміння. На більш істотному і характерному автор зупинявся іноді значно довше, ніж автори великих наукових праць, намагаючись, на скільки дозволяє історичний матеріал, дати читачам живе уявлення про події минулого [6, с. 6]. Саме в такий спосіб і була можливість викласти в невеликому обсязі 3-х або 4-х випусків якнайповніші найважливіші події історії, не упускаючи в той же час з поля зору і зв'язок між ними [6, с. 6].

На її титульних аркушах Василь Дмитрович скромно фігурував як упорядник, тим самим підкреслюючи, що він лише сумлінно і популярно викладає або результати відкриттів інших істориків, або зміст древніх мистецьких пам'яток. І може здатися, що в «Родной Старине» не відображені власні погляди Сиповського-дослідника. Але це не так. Автор мав особисті уявлення про історичний прогрес, вважав його головною силою просвіти. І недолік освіти він вважав однією з головних причин тих бід, які спіткали в минулому Русь. Зазвичай уникаючи категоричних суджень, В. Сиповський все ж робив однозначні висновки, оцінюючи звичаї тієї чи іншої епохи, ґрунтуючись на міру освіченості людей, їх здатності самостійно мислити і вільно творити.

Сиповський розшукував джерела, звертався за порадами до авторитетних учених, радий був кожній новій звістці, запрошував художників для ілюстрування своєї праці, рився в іноземних творах, здобуваючи відповідні малюнки, і, нарешті, він створив єдину зв'язну історію, велику живу книгу, подібної якій не було в юнацькій літературі за його життя [5, с. 29].

Навіть в ХХІ ст. книга В. Д. Сиповського зберігає інтерес для всіх, хто цікавиться історією. Звичайно, нинішньому читачеві «Родной Старины» потрібно завжди пам'ятати, що автор адресував свій текст юному поколінню кінця ХІХ ст., тому, проводячи паралелі з «сучасністю», він мав на увазі реалії позаминулого століття. Але, аналізуючи сторінки книги, бачимо, що багато проблем в освіті і вихованні молоді тих часів тісно переплітається з

сучасністю. Потрібно пам'ятати, що «Родная Старина», при всіх її достоїнствах – це історичні дослідження в сучасному сенсі слова. Для автора важливіше не реконструювати історичні події і процеси в тому вигляді, в якому вони відбувалися в реальності, а в тому, в якому вони залишилися в історичній пам'яті народу, перетворившись в легенди і перекази, відбившись в піснях і приказках, залишивши відбиток в письмових літературних пам'ятках. Звичайно, автор не сліпо довіряв цим джерелам; нерідко на сторінках «Родной Старины» він іронізував над народною фантазією і прямо називав окремі повідомлення літописів і історичних переказів «надзвичайними».

Отже, не дивлячись на те, що сьогодні книга «Родная Старина» є історіографічної рідкістю і мало відома сучасним любителям історії, але можна з впевненістю сказати, що вона і в наш час становить інтерес як для фахівців, так і для всіх читачів, які цікавляться історією. Актуальні в наш час і розділи, в яких йдеться про розвиток ремесла, освіти та культури слов'янських земель. Праця В. Сиповського відрізняється використанням багатого фактичного матеріалу, почерпнутого з руських літописів і візантійських джерел.

Список використаних джерел:

1. Сиповский В. Д. / В. Д. Сиповский // Исторический вестник. – 1895. – Т. 61. – С. 827-828.
2. Острогорский В. Василий Дмитриевич Сиповский (Некролог) / Виктор Острогорский // Мир Божий. – 1895. – № 9. – С. 236–239.
3. Кильсеев Е. И. Талантливый популяризатор истории Отечества // Сиповский В. Д. Родная старина: Отечественная история в рассказах и картинах. – Н. Новгород, 2005. – С. 5-7.
4. Н. Вр. Русские педагоги. ЛП. В. Д. Сиповский / Н. Вр. // Педагогический Еженедельник. – 1895. – № 31. – С. 293-294.
5. Позняков Н. Памяти В. Д. Сиповского / Позняков Н. // Русская школа. – 1895. – № 11. – С. 23-30.
6. Сиповский В. Д. Родная старина. Отечественная история в рассказах и картинах (с IX по XIV ст.) / [Сост. В. Д. Сиповский]. – Спб.: Полубояринов, 1883. – 277 с.

Шмагайло Н.В.

заступник директора,

Кисляньська середня загальноосвітня школа

ПОШИРЕННЯ ПЕРЕДОВОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ ЯК ЗАСІБ ПРЕЗЕНТАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕКТИВУ

Сильним, досвідченим стає педагог, який уміє аналізувати свою працю...

...У своїй основі педагогічна праця стоїть близько до наукового дослідження. Ця близькість, спорідненість заключається, перш за все, в аналізі фактів і необхідності передбачати. Учитель, який уміє проникати подумки у сутність фактів, у причинно-наслідкові зв'язки між ними, запобігає багатьом труднощам і невдачам.

В.О. Сухомлинський